

AUDITUL ÎNCASĂRILOR ȘI PLĂȚILOR LA ÎNTREPRINDERE

AUDIT OF RECEIPTS AND PAYMENTS AT THE ENTERPRISE

SECRIERU Vasile,
Doctorand, ASEM
ORCID: 0009-0000-7804-7093,
vasilesecrieru88@yahoo.com

Abstract

Internal audit is considered a relatively new, well-organized profession, with increasing influence, which responds to the needs of organizations, starting with accounting problems until detecting the main risks of the entities. The profession of internal auditing is based on a framework of reference recognized in the world, even if, due to the variety of environments in which it is practiced, it must adapt to take into account the legislative and regulatory peculiarities of each country, the specific rules that govern certain sectors of activity, size and culture of the entity. This frame of reference serves as the basis for the preparation of a globally recognized professional diploma, issued on the basis of a specialized exam.

Rezumat

Auditul intern este considerat o profesie relativ nouă bine organizată, cu influență crescândă, care răspunde necesităților organizațiilor, începând cu probleme contabile până la depistarea principalelor riscuri ale entităților. Profesia de audit intern se bazează pe un cadru de referință recunoscut în lume, chiar dacă, datorită varietății mediilor în care este practicat, acesta trebuie să se adapteze pentru a lua în calcul particularitățile legislative și de reglementare ale fiecărei țări, regulile specifice care guvernează anumite sectoare de activitate, mărimea și cultura entității. Acest cadru de referință servește drept bază pentru pregătirea unei diplome profesionale recunoscute pe plan mondial, eliberată în baza unui examen de specialitate.

Cuvinte cheie: *audit, monitorizare, control, buget, analiză, evaluare, planificare*

Keywords: *audit, monitoring, control, budget, analysis, evaluation, planning*

Cuvîntul „audit” provine de la latinescul „audio” care în traducere semnifică „a asculta”. Pentru început, în secolul XVIII auditul a fost practicat pentru utilizatorii externi, numindu-se audit extern. Ulterior, spre sfîrșitul secolului XIX serviciile de audit au început să fie folosite și de utilizatorii interni, în special de conducătorii întreprinderii, care au înțeles beneficiile auditului pentru a afla situația reală a entității și a obține consultanță și recomandări pentru îmbunătățirea situației acesteia.

Auditul își propune să stabilească dacă informațiile financiare ale unei entități sunt prezentate în conformitate cu cadrul aplicabil de raportare financiară și de reglementare. Aceasta se realizează obținând probe de audit suficiente și corespunzătoare care permit auditorului să exprime o opinie privind faptul dacă informațiile financiare nu prezintă vreo denaturare semnificativă cauzată de fraudă sau eroare.

Prezentare generală a planificării auditului.

Este important ca fiecare audit să fie supus unei evaluări riguroase, pentru a ne asigura că aplicăm testele de audit relevante în vederea abordării riscurilor identificate. Ne putem baza pe abordarea aplicată în anul precedent, dacă am efectuat anterior un audit similar, dar nu trebuie să

reluăm pur și simplu acea abordare, cu excepția cazului în care aceasta rămâne cea mai adecvată. Intenția noastră trebuie să fie îmbunătățirea eficacității și eficienței auditului în fiecare an, iar echipele de audit trebuie să se axeze pe aceasta.

Planificarea auditului are loc la două niveluri:

- Faza 1 – planificarea generală a auditului; și
- Faza a 2-a – planificarea detaliată a auditului.

Prezentare generală a fazei 1 – Planificarea generală

Majoritatea deciziilor de planificare esențiale sunt luate la etapa de planificare generală. Aceasta reflectă auditul anterior (dacă este cazul) și confirmă orice schimbări semnificative din, spre exemplu, cerințele de raportare, accentul operațional etc.. Această fază include activitățile preliminare de planificare, elaborarea strategiei generale de audit și a procedurilor de evaluare a riscurilor.

Planificarea generală implică următoarele etape principale:

- activități preliminare de planificare
 - o Pasul 1 – Liderul echipei conduce ședința de planificare inițială;
 - o Pasul 2 – Se stabilesc obiectivele și domeniul de aplicare al auditului;
 - o Pasul 3 – Înțelegerea activității entității auditate;
- stabilirea strategiei generale de audit
 - o Pasul 4 – Evaluarea materialității, preciziei planificate și riscului de audit;
- procedurile de evaluare a riscurilor
 - o pasul 5 – Înțelegerea controlului intern al entității auditate și efectuarea unei testări integrale pentru sistemele relevante identificate;
 - o Pasul 6 – Determinarea componentelor semnificative și celor nesemnificative;
 - o Pasul 7 – Determinarea procedurilor analitice preliminare;
 - o Pasul 8 – Analiza afirmațiilor și a considerațiilor de regularitate;
 - o Pasul 9 – Evaluarea riscurilor inerente și de control și identificarea riscurilor specifice ale auditului;
 - o Pasul 10 – Elaborarea modelului asigurării de audit și stabilirea tipului testelor de audit necesare;
 - o Pasul 11 – Revizuirea și actualizarea înțelegerii activității entității auditate (aceasta trebuie să se facă pe tot parcursul procedurilor de evaluare a riscurilor, însă trebuie finalizată la acest moment).

La finalizarea pașilor 1 – 11, liderul echipei trebuie să facă o analiză a pașilor planificării generale a auditului, înainte de planificarea detaliată a auditului și de elaborarea programelor de audit.

Prezentare generală a fazei a 2-a – etapa de planificare detaliată

Această fază implică în primul rând utilizarea deciziilor luate la etapa de planificare generală pentru a elabora programele de audit care vor fi utilizate la etapa de lucru în teren. Mai implică stabilirea bugetelor, a cerințelor de dotare cu personal, a calendarului activității de audit și a informațiilor care urmează a fi obținute de la entitatea auditată.

Planificarea detaliată include următoarele etape:

- Planul de audit detaliat
 - o Pasul 12 – Elaborarea programelor de audit;
 - o Pasul 13 – Stabilirea cerințelor de dotare cu personal și alocarea resurselor;
 - o Pasul 14 – Estimarea cerințelor de buget;

- o Pasul 15 – Analiza și aprobarea bugetului;
- o Pasul 16 – Stabilirea calendarului activităților de audit;
- o Pasul 17 – Stabilirea informațiilor necesare de la entitatea auditată;
- o Pasul 18 – Reevaluarea deciziilor de planificare;
- o Pasul 19 – Finalizarea documentației de planificare a auditului.

De asemenea, auditorul stabilește materialitatea funcțională. La planificarea auditului, doar pentru a detecta denaturări semnificative în mod separat se omite faptul că totalitatea denaturărilor ne semnificative în mod separat poate face ca rapoartele financiare să fie denaturate în mod semnificativ și elimină orice marjă pentru posibilele denaturări nedetectate. Materialitatea funcțională este stabilită pentru a reduce până la un nivel acceptabil probabilitatea ca suma agregată a denaturărilor corectate și a celor nedetectate în rapoartele financiare să depășească nivelul de materialitate al rapoartelor financiare în ansamblu.

Documentarea materialității Auditorul trebuie să documenteze nivelul sau nivelurile materialității la etapa de planificare și să le reevalueze în timpul auditului.

Auditorul trebuie să includă în documentația de audit următoarele cifre și factorii luați în considerare la determinarea lor:

- a) materialitatea pentru rapoartele financiare, ca un tot întreg;
- b) dacă este cazul, nivelul sau nivelurile materialității pentru anumite clase de tranzacții;
- c) solduri sau prezentări de informații despre conturi;
- d) materialitatea funcțională; și
- e) orice revizuire a literelor a) - d) în timpul desfășurării auditului.

Nivelurile separate ale materialității sunt ceva neobișnuit și, în mod normal, ar trebui confirmate de o echipă de asistență tehnică. Acest lucru reflectă din nou aspectul care ar trebui să-l intereseze cel mai mult pe utilizatorul rapoartelor financiare. O abatere de la această abordare ar putea, spre exemplu, să reflecte valori ale activelor mai mari de câteva ori decât valoarea tranzacțiilor de cheltuieli și venituri.

Asigurarea rezonabilă. În raportul auditorului, se exprimă o opinie, nu o certitudine, despre faptul că rapoartele financiare prezintă corespunzător rezultatele operațiunilor. Auditorul declară că are un grad de asigurare sub 100% a faptului că rapoartele financiare nu sunt semnificativ eronate. Acest grad de asigurare este menționat ca „asigurare rezonabilă”.

Altfel spus, auditorul își asumă riscul de a emite o opinie fără rezerve privind rapoartele financiare care sunt material eronate. Acest risc este menționat ca „risc de audit”.

De exemplu, dacă vreți să fiți siguri, în proporție de 95%, că rapoartele financiare nu sunt semnificativ eronate, înseamnă că sunteți pregătiți să vă asumați un risc de 5% că nu veți detecta erori care însumează mai mult decât valoarea materialității. Astfel, riscul de audit este de 5%.

Utilizând riscul de audit și valoarea materialității, atunci când auditorul spune „În opinia mea, aceste situații financiare prezintă corect, sub toate aspectele materiale”, auditorul declară că este sigur, în proporție de x%, că rapoartele financiare nu sunt denaturate cu mai mult decât „valoarea materialității”.

Stabilirea riscului de audit. În mod normal, riscul de audit este stabilit la 5% (adică, asigurarea de audit generală este stabilită în mod normal la 95%).

Activitatea de audit are ca scop să aducă valoare adăugată entității, de aceea nu se va limita doar la raportarea constatărilor și formularea recomandărilor dar va urmări în continuare implementarea lor în mod corespunzător. Practica general-acceptată propune auditorilor intern să se conducă în procesul de monitorizare a implementării recomandărilor de următoarele cerințe:

Tabelul 1. Cerințe privind monitorizarea implementării recomandărilor de audit

<i>Cerințe</i>	<i>Activități de monitorizare</i>
Crearea unui sistem de monitorizare	Stabilirea unui sistem care să permită monitorizarea acțiunilor întreprinse ca urmare a rezultatelor comunicate managerului
Implementarea procesului de urmărire	Stabilirea unui proces de urmărire pentru a monitoriza și asigura că acțiunile de implementare a recomandărilor sunt eficace și realizate integral
Urmărirea evoluției implementării recomandărilor	Monitorizarea acțiunilor întreprinse de unitatea auditată ca urmare a rezultatelor misiunilor de audit

Sursa: elaborat de autor

Conducătorul unității de audit intern instituie un sistem eficace în vederea urmăririi constatărilor și implementării recomandărilor de audit. Modul în care acestea vor fi urmărite depinde de importanța acestora.

Pentru constatările de importanță majoră și medie, precum și pentru acțiunile efectuate în baza recomandărilor cu prioritate înaltă și medie este necesară urmărirea la nivelul corespunzător de către auditorii interni. Iar pentru deciziile finale luate în legătură cu constatările de importanță minoră și implementarea recomandărilor cu prioritate redusă, monitorizarea poate fi efectuată doar în baza răspunsurilor conducerii unității auditate. În cazul acestora din urmă, se consideră că nu este necesar ca auditorii interni să urmărească modul de soluționare a constatărilor și de implementare a recomandărilor din categoria dată.

De importanță majoră sunt considerate constatările cu cel mai mare impact asupra posibilității de realizare a obiectivelor entității și respectării regulamentelor și a prevederilor legale. În ceea ce privește recomandările, acestea se consideră de importanță majoră în cazul în care vor asigura gestionarea la un nivel corespunzător domeniile supuse celor mai mari riscuri. Astfel de recomandări dacă oferă soluții la un cost rezonabil se consideră că aduc entității cea mai mare valoare adăugată.

Conducătorul unității de audit intern trebuie să înregistreze separat și să raporteze conducerii superioare a entității:

- ☐ constatările cu impact major asupra posibilității de realizare a obiectivelor entității;
- ☐ recomandările cu cea mai înaltă valoare adăugată și care oferă soluții la cost rezonabil.

Pentru a se asigura că conducerea superioară va reacționa în mod adecvat, la raportare este necesar să se accentueze legătura între constatări și recomandări.

Conducătorul unității de audit intern stabilește un proces de urmărire pentru a monitoriza și asigura că acțiunile de implementare a recomandărilor sunt eficace și realizate integral. Acest proces asigură monitorizarea modului de soluționare a principalelor constatări și implementarea recomandărilor cu cea mai înaltă valoare adăugată. Procesul de urmărire a recomandărilor constă din trei etape:

- I. Stabilirea auditorului responsabil de urmărirea recomandărilor;
- II. Monitorizarea acțiunilor de implementare a recomandărilor;
- III. Raportarea progreselor înregistrate la implementarea recomandărilor.

Stabilirea auditorului responsabil de urmărirea recomandărilor se efectuează de conducătorul unității de audit intern, care va ține cont de interesele personale față de unitatea auditată și cunoștințele auditorului cu privire la domeniul supravegheat. Numirea se efectuează prin ordinul conducătorului unității de audit însoțit de declarația de interese. În ordin se precizează perioada de supraveghere, numărul raportului de audit a căror recomandări urmează a fi urmărite. La ordin se anexează planul de acțiuni pentru implementarea recomandărilor.

Monitorizarea acțiunilor de implementare a recomandărilor prevede ca auditorul intern, responsabil de urmărire, va studia recomandările descrise în raportul de audit intern și în planul de acțiuni de implementare a recomandărilor. În baza informației din aceste documente auditorul intern trebuie să examineze minuțios acțiunile realizate de colaboratorii unității auditate în scopul implementării recomandărilor de audit. Auditorul va determina data de implementare a recomandărilor și nivelul de implementare în procesul de urmărire, totodată va preciza atât data de implementare, cât și data planificată conform informației din planul de acțiuni pentru implementarea recomandărilor.

Raportarea progreselor înregistrate la implementarea recomandărilor constă în raportarea situației actuale comparativ cu cea constatată la audit. Raportarea este efectuată de însăși unitatea auditată și verificată de către auditorul intern responsabil de urmărire. Unitatea auditată raportează la termenele stabilite stadiul de implementare a recomandărilor de audit.

Auditorul intern examinează informația din notă deplasându-se la fața locului pentru a se convinge de nivelul realizării fiecărei acțiuni de implementare a recomandărilor. Această informație este documentată în Fișa de urmărire a recomandărilor. Fișa în cauză prevede aprecierea nivelului de realizare a fiecărei acțiuni de implementare a recomandării conform celor trei calificative (implementat, parțial implementat, neimplementat), precum și data implementării acțiunii, totodată indicându-se prin bară pentru comparație și data planificată conform planului de acțiuni pentru implementarea recomandărilor.

Principalele acțiuni de urmărire sunt în funcție de prioritatea constatărilor și recomandărilor:

Tabelul 2. Acțiuni de urmărire a implementării recomandărilor

<i>Acțiuni de urmărire</i>	<i>Prioritatea constatărilor și recomandărilor</i>		
	<i>întăită</i>	<i>medie</i>	<i>reduată</i>
Informarea verbală	√	√	√
Chestionarea	√	√	-
Verificarea ulterioară	√	-	-

Sursa: elaborat de autor

Informarea verbală este cea mai simplă modalitate de urmărire a progreselor înregistrate la implementarea recomandărilor. Cu toate că această modalitate se efectuează rapid, contactarea în acest mod nu oferă probe suficiente pentru a întreprinde acțiuni în privința constatărilor identificate. Informațiile verbale sunt solicitate de șeful echipei misiunii de audit intern sau de către alt auditor intern care este la curent cu problemele constatate.

Chestionarea presupune forma scrisă de contactare cu cei auditați utilizându-se un formular pentru a obține o confirmare că au fost efectuate acțiunile corespunzătoare pentru implementarea recomandărilor. Această modalitate de primire a unui răspuns în scris oferă probe de calitate mai

bună comparativ cu informarea verbală, însă sunt considerate mai puțin credibile întrucât chestionarea nu presupune o verificare independentă din partea auditorului.

La practicarea chestionării se aplică următoarele documente:

- lista de verificare;
- raportul privind acțiunile realizate;
- formular special.

Lista de verificare conține întrebări adresate conducerii sectorului sau compartimentului auditat, răspunsurile cărora sunt folosite pentru a prezenta raportul de audit conducătorului unității de audit intern.

Raportul privind acțiunile realizate se întocmește de către conducerea unității auditate prin intermediul căruia se informează despre acțiunile realizate pentru a implementa recomandările și a soluționa constatările. Spre deosebire de lista de verificare, formatul textului răspunsurilor raportului în cauză este la discreția conducerii structurii auditate. Răspunsurile din acest raport trebuie să se refere la acțiunile realizate de către cei auditați pentru a implementa recomandările și a soluționa constatările identificate la audit.

Formularul special se aplică în cazul dacă conducerea unității auditate își va înscrie răspunsurile privind acțiunile efectuate pentru implementarea recomandărilor, precum și dificultățile apărute în documentul de înregistrare a procesului de implementare.

Verificarea ulterioară este aplicată pentru constatările și recomandările cu prioritate înaltă și medie. În acest caz auditorul efectuează o vizită scurtă la unitatea auditată astfel creându-se posibilitatea de a efectua o interacțiune mai directă între auditor și cei auditați pentru a se colecta probe mai temeinice care să confirme că au fost înfăptuite acțiuni concrete pentru soluționarea problemelor.

Din aceste considerente, astfel de verificare se realizează în cadrul unei misiuni de audit de scurtă durată, care poate fi efectuată în câteva ore. Scopul unei misiuni de acest gen este de a obține probe nemijlocit la fața locului privind soluționarea constatărilor de audit și implementarea recomandărilor.

În cazul constatărilor și recomandărilor cu prioritate înaltă și medie se practică atât chestionarea cât și verificarea ulterioară. Această abordare permite colectarea probelor de audit suplimentare privind implementarea recomandărilor pentru a asigura credibilitatea soluționării problemelor constatate la audit.

Verificarea ulterioară se bazează pe următoarele lucrări:

- examinarea răspunsurilor obținute la chestionare;
- identificarea probelor ce justifică obținerea rezultatelor preconizate;
- efectuarea testelor la fața locului, inclusiv interviuarea personalului;
- verificarea noilor proceduri de control intern implementate pentru soluționarea problemelor constatate;
- examinarea modificărilor efectuate în instrucțiunile privind divizarea sarcinilor de serviciu;
- studierea informației cu privire la actualizările recente în fișele de post.

Unitatea de audit intern este responsabilă de asigurarea, consultarea, evaluarea eficacității sistemului de management financiar și control intern al entității și oferirea recomandărilor pentru îmbunătățirea lui. Prin oferirea serviciilor de asigurare și consultanță, rolul auditului intern este de a asista managementul în evaluarea și îmbunătățirea proceselor de guvernare, control și management al riscurilor, menite să asigure atingerea obiectivelor instituției și gestionarea adecvată a riscurilor.

Astfel, conducătorii unităților de audit intern trebuie să gestioneze eficient activitatea de audit pentru a se asigura că aceasta aduce valoare adăugată entității, inclusiv și prin planificarea adecvată a activității unității de audit intern.

Bibliografie

1. Legea privind auditul situațiilor financiare nr.271 din 15.12.2017. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2018, nr. 7-17.
2. Legea privind controlul financiar public intern nr.229 din 23.09.2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2010, nr. 231-234.
3. Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 161 din 17-12-2020 privind aprobarea Normelor de audit intern în sectorul public.
4. CAUȘ, L. Aspecte teoretice ale misiunii auditului intern. În: Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii: Conferința științifică internațională din 25-26 septembrie 2009. Chișinău: ASEM, 2009, v. II, p. 294-298.